

סנהדרין קד-ב

עניין: אתם בכיתם בכיה של חנם

בן יהוידע

שם: בכיתם בכיה של חנם אקבע לכם בכיה לדורות. מקשים מה ענין זה לזה. וג"ל בס"ד דארו"ל א"כ ת"ה מרע"ה נכנס לא"י לא היה נחרב בהמ"ק ולא היו ישראל גולים, גם ארו"ל במדרש פטירת מרע"ה במדבר היה בשביל גזרם דור המדבר שנגזר עליהם במדבר הזה יתמו ול"ן להם כניסה לא"י גם אחר תחיית המתים, לכן נפטר מרע"ה במדבר כדי שיביאם לעזר, נמלא בכיה של ארץ הלילה סיבבה לדור המדבר שנגזר עליהם במדבר הזה יתמו, וזו סיבה שמר"ק וגלו ישראל, שאם היה נכנס לא היה חרבן בהמ"ק ולא היו גולים ישראל :

פרשת דרכים דרוש ח'

עוד נקדים דאמרין במדרש אלמלא היה משה רבינו נכנס לא"י לא היה נחרב בית המקדש ולא היתה אומה ולשון שולטת בישראל, ע"כ. ויש לדקדק מה שייכות יש בכיאת מרע"ה לא"י עם חורבן הבית. ומזקנים אתבונן שאמרו שלא היה שולט אויב במעשה ידיו וכמו שאמרו רז"ל בפ"ק דסוטה³⁰ דרש רב חנינא בר פפא מאי דכתיב³¹ רננו צדיקים בה' לישירים נאווה תהלה, אל תיקרי נאווה תהלה אלא נוה תהלה, זה דוד ומשה שלא שלטו שונאיהם במעשה ידיהם הה"ד³² טבעו בארץ שעריה, דאמר מר משנבנה בית המקדש ראשון נגנז אהל מועד קרסיו קרשיו בריחיו ועמודיו ואדניו, ע"כ.

מהר"ל ח"א

בכיה של חנם וכו'. (שם ע"ב). ותשא כל העדה ענין זה עמוק מאוד מאוד, כי כאשר הוציאתם ממצרים הוציאתם על מנת לתת להם הארץ, ואלו באו אותם שיצאו ממצרים אל הארץ היו עומדים שם לעולם בארץ. ודבר זה בארנו בחבור גבורת ה' (פס"א) בכמה מקומות כי היציאה של מצרים היא נצחית כי עדיין מחמת אותה היציאה אנחנו אל הש"י אשר הוציאנו ממצרים מבית עבדי. ואלו היה היציא' ממצרים וביאתם לארץ מעשה אחד דהיינו שאותו הדור שיצאו ממצרים באו אל הארץ, כאלו היה מעשה אחד היציאה ממצרים והכניסה לארץ, כי הש"י הוציאנו ממצרים (כי) [כדי] להכניס אותנו אל הארץ, כשם שהיציאה היא מקוימת נצחית כך היה נצחי ביאתם אל הארץ ולא היה בטול לעולם. ובשביל שבכו בכיה של חנם ולא רצו לכנס לארץ ונשבע הקב"ה שלא יבא אותו דור אל הארץ רק דור אחר, ואז היה נחלק היציאה ממצרים מן הביאה אל הארץ ולא היה מעשה אחד. ודוקא היציאה היא נצחית מטעם אשר בארנו בחבור גבורת ה' (שם) באריכות שהיתה ע"י ניסים ונפלאות גדולות יוצאים ממנהגו של עולם, לכך היא נצחית לעולם, ולא כן ביאתם לארץ ודבר זה יש לו בטול והפסק.

וזהו כוונת המדרש שהתחלנו מפני מה לא נכנס משה לא"י כדי שיביא עמו דור המדבר, כלומר שאין דור המדבר באים לעתיד לבא אלא בטענת למנוחה זו אינם באים אבל באים למנוחה אחרת כלומר שיחרב כ"ה ויבנה עוד וכוה מקיים הקב"ה שבועתו שנשבע אם יבואו אל מנוחתו, ואלמלי היה משה נכנס לא"י היה מבטל יצרא דע"ז ולא היה נחרב הבית וא"כ לא היו דור המדבר באים לעתיד לבא מפני השבועה שנשבע הקב"ה אם יבואו אל מנוחתו, אבל עכשיו שלא נכנס לא"י וגרמו העונות שנחרב הבית לפי זה כשיבנה בהמ"ק באים דור המדבר בטענה דלמנוחה זו אינם באים אבל באים הם למנוחה אחרת.

אמנם לפי דרכנו יבא על נכון שכבר נתבאר שאם מרע"ה היה נכנס לא"י היה מבטל יצרא דע"ז. והדבר ידוע כי מה שגרם חורבן כ"ה וגלות בא לעולם שגלינו מארצנו היה בעון ע"ז וכדכתיב³³ כי קצר המצע מהשתרע. ובפ"ה דשבת³⁴ אר"י אמר רב